

som har en minus Beskyttelse, thi ogsaa der er der en stor Tilvækst. Jeg skal naturligvis ikke komme ind paa nogen Tolddebat, da det ikke er Tid og Sted dertil, men man kan ikke uden videre sige, at Grunden til Byernes Tilvækst er den, at man lever under andre og bedre Forhold i Købstæderne end ude paa Landet. Hvad tilsigter nu dette Forslag? Er det ikke en Slags kunstig Beskyttelse for at bruge det Udtryk, som er kommet frem ved andre Lejligheder? Det er et Forslag, vil jeg sige, til en kunstig Opdrætning af mindre Bøndergaarde og en dertil svarende Befolkning. Det er kun 200,000 Kr., der foreslaas i 5 Aar. Jeg vil indrømme, at det er et beskedent Forslag, det har den højtærede Minister Ret i, og jeg vil sige, at det er et saa beskedent Forslag, at det efter min Mening ikke vil faa nogen stor Betydning, det skulde glæde mig, om jeg saa fejl. Jeg tror, at der skulde 5 Mill. til i Stedet for disse Tusinder, hvis det skulde ret frugte. Men hvor mange Milioner give vi ikke aarligt til, hvad jeg ogsaa kan kalde en kunstig Opdrætning af Husmænd? Ja, hvis det er til Velsignelse for Landbruget, er det jo gode Udgifter, men det er jo dog ogsaa en Slags Beskyttelse, som man ikke kan se helt bort fra. Og paa dette Omraade stilles Købstæderne og Landet noget ulige. Thi naar den højtærede Minister taler om, hvad Landstinget har begaaet i 1904, og siger, at vi da ikke vare bange for at begaa — ja, en Dumhed vilde den højtærede Minister ikke sige, men dog noget lignende — ved at stemme for et Tilskud til Arbejderboliger i Købstæderne, saa vil jeg dertil sige, at fordi vi have begaaet een Dumhed, hvorfor skulle vi saa begaa en til? Men jeg vil ogsaa tilføje, at denne Dumhed ikke var saa stor. Vi havde nemlig Kauteler i den da vedtagne Lov. Det er nemlig bestemt i Loven, at dette Tilskud gives til Foreninger, som skulle have dannet sig for at indkøbe og bygge Arbejderboliger, og man skulde se ganske fejl paa Arbejderne i Købstæderne, om de skulde være saa dumme, at de indlade sig paa Spekulationer med Hensyn til at bygge Ejendomme, som blive deres fri og selvstændige Ejendomme, og give for meget for Grundene. Nej, der er paa Forhaand saadanne Kauteler, at det sker ikke, det skal nok ske paa den billigste Maade. Saa i den Henseende synes jeg ikke, den højtærede Minister kan drage nogen Sammenligning. — Dette er jo kun et Forsøg, og naturligvis, hvis vi mene, at

Forsøget kan gavne, saa gaa vi med dertil. Men naar den højtærede Minister sagde, at vi skulle have Landboerne for Landet og Bybefolkningen for Byerne, saa tror jeg ikke, vi kunne standse denne Udvikling, den naturlige Udvikling, vi kunne ikke kunstigt dæmme op derfor. Vi have jo været med til at holde Fest for Stavnsbaandets Løsning, jeg vil ikke sige, at dette er et Stavnsbaand, men det er noget lignende i en anden Form. Jeg tror ikke, det hjælper, lige saa lidt som, at Fæstevæsenet, som vi jo ere komne bort fra, gavner, hvad den højtærede Minister jo heller ikke selv tror paa vil faa nogen videre Betydning. Jeg tror, at kunne vi skabe gode og sunde Livsbetingelser for Købstæderne, saa de deri boende kunde udvikles til at være købedygtige til Landbrugets Produkter, da skabes der derved ogsaa gode Betingelser for Landbrugerne, saa at de blive i Stand til at ernære sig ude paa Landet, og saa skulle de ogsaa nok drage Arbejderbefolkningen ud til sig, naar de kunne give dem en tidssvarende ordentlig Betaling. Saa kommer der en naturlig Vekselvirkning frem mellem Landet og Købstæderne, som en Opdæmning ellers er aldeles ude af Stand til at fremme. Jeg tror derfor ikke, at det er den rette Vej at gaa, men alligevel, naar de sagkyndige i denne Sag sige, at det er rigtigt, saa stemmer jeg derfor som et Forsøg paa at gøre noget godt for Landbruget, haabende, at den højtærede Minister, naar den Tid kommer, saa ogsaa vil se lidt venlig paa den Befolkning, hvis Tilvækst det dog er umuligt at hindre. Jeg vil i den Henseende til Slutning bede den højtærede Minister være medvirkende til, at Lovforslagets § 10 faar et saadant Indhold, at der ogsaa gives Købstadkommunerne den her omhandlede Ret. Det er nemlig saaledes, at en Mængde Købstadkommuner ejer store Landejendomme, Byjorder, Borgmesterjorder, Raadmandsjorder etc., der er næsten ikke en Købstad, uden at den har en større Landejendom liggende lige op til sig, og det kan være vanskeligt, da disse Jorder ofte ere behæftede med Afgifter, at faa dem afhændede og udparcellerede, men naar der kunde ydes Laan dertil i Lighed med, hvad der kan ske efter denne Lov ved Udstrykning af Landejendomme, vilde det være af Betydning, idet der saaledes ogsaa kunde opføres Arbejderboliger i Købstæderne paa lignende Betingelser som paa Landet. Det vil jeg anbefale det eventuelle Udvalg til velvillig Overvejelse, idet